

Katarzyna Piotrowska*

Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w teoriach ekonomicznych oraz ich wpływ na gospodarkę Polski

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, BIZ, teorie BIZ, skutki BIZ

Keywords: foreign direct investments, FDI, FDI theory, FDI effects

Wprowadzenie

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są miarą atrakcyjności inwestycyjnej gospodarki i mówią o jej umiędzynarodowieniu. Atrakcyjność inwestycyjna świadczy o stabilności gospodarczej oraz ciągłości politycznej, a te składają się na klimat inwestycyjny. Przez ostatnie 27 lat pozyskany kapitał zagraniczny w postaci BIZ był istotnym czynnikiem wspierającym wzrost gospodarczy i przemiany strukturalne w Polsce. W rezultacie bezpośrednie inwestycje zagraniczne przyczyniły się do poprawy produktywności zasobów krajowych, wspierały dyfuzję technologii oraz zwiększyły innowacyjność gospodarki. W artykule zrealizowano dwa cele. Pierwszy z nich to przedstawienie koncepcji teoretycznych wyjaśniających przyczynę lokalizacji BIZ we współczesnej gospodarce, natomiast drugi to zobrazowanie wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę Polski.

* Katarzyna Piotrowska, Uniwersytet Szczeciński, doktorantka na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług (Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem), e-mail: kasia.czupilowska@gmail.com

Ujęcie teoretyczne bezpośrednich inwestycji zagranicznych

W teorii i praktyce gospodarczej BIZ określa się mianem najważniejszej formy migracji kapitału. Aktywność inwestycyjna zagranicznych podmiotów jest przejawem dojrzałości gospodarki, stabilności politycznej oraz dostępności wymaganych zasobów.

Definicja BIZ może mieć wymiar szeroki (*sensu largo*), jak i wąski (*sensu stricto*). Przykładem wąskiego ujęcia BIZ jest definicja OECD, według której za inwestycję zagraniczną uznaje się działalność lokowaną przez rezydenta jednego kraju w celu osiągnięcia korzyści w innym kraju. Zgodnie ze standardami przyjmuje się, że nierezydent posiada minimalną wielkość 10% udziałów w zagranicznej inwestycji lub uprawnienia umożliwiające na oddanie co najmniej 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy (udziałowców). Innymi słowy, za bezpośredniego inwestora uważa się osobę fizyczną lub prawną, która jest rezydentem innego kraju i ma znaczący wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem (OECD, 1996). Minimalna wielkość 10% może wydawać się nieznacząca, jednak należy pamiętać, że przy dużym rozproszeniu akcji nawet taka wielkość pozwala uzyskać kontrolę nad przedsiębiorstwem. Inne spojrzenie na definicję inwestycji zagranicznej mają P. Krugman, M. Obstfeld i M. Melitz (2007), którzy za BIZ uważają specyficzne inwestycje zagraniczne w formie międzynarodowego transferu kapitału w celu stworzenia w innym kraju podmiotu zależnego i podlegającego kontroli inwestora. Do szerokiej definicji BIZ można zaliczyć ujęcie J. Dunninga (1970, za: Woźniak-Miszewska, 2012), który przyjmuje, że BIZ to wszelkie transakcje, eksportowane czynniki produkcji, procesy organizacyjne, nowe technologie i sposoby zarządzania.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są dzielone na trzy podstawowe typy. Pierwszy z nich – *greenfield* – oznacza tworzenie nowych inwestycji od podstaw w kraju macierzystym. Drugi typ, określane mianem *brownfield*, to nic innego jak przejmowanie poza granicami kraju już istniejących przedsiębiorstw (inwestycji). Do trzeciej grupy zaliczamy inwestycje kapitałowe, których celem jest wsparcie już istniejących przedsiębiorstw w formie fuzji, przejęć, zakupu akcji czy też połączeń M & A (Świerkocki, 2011).

Ze względu na określone cele artykułu oraz przyjęte standardy w literaturze przedmiotu autorka przyjmuje w poniższych rozważaniach definicję OECD jako wiodącą, jednakże trzeba pamiętać, że nie ma jednej, powszechnie przyjętej definicji BIZ (Janasz, 2011).

Makroekonomiczne i mikroekonomiczne teorie BIZ

Koncepcje makroekonomiczne wyjaśniają zjawisko inwestowania z punktu widzenia całej gospodarki. Do najważniejszych i empirycznie potwierdzonych teorii makroekonomicznych należy zaliczyć: teorię rentowności kapitału, teorię względnych przesunięć

kosztów siły roboczej i kapitału, teorię kształtowania się pozycji inwestycyjnej na rynkach zagranicznych oraz teorię obszarów walutowych.

Teoria rentowności kapitału zakłada, że płynie on z kraju o dużo niższej rentowności do kraju wyróżniającego się rzadkością kapitału, a więc również wyższą rentownością. W skrócie można stwierdzić, że kapitał wędruje tam, gdzie stopa zwrotu jest najwyższa. Głównym motywem takiego działania przedsiębiorstw jest osiągnięcie celu w postaci maksymalizacji zysku (Misala, 2001). Przedstawione podejście ma charakter ogólny i skupia się wyłącznie na rencie ekonomicznej.

W kolejnej koncepcji teoretycznej K. Kojima (1973) wyjaśnia zjawisko BIZ przez pryzmat przesunięć kosztów siły roboczej i kapitału. Autor teorii podzielił realne BIZ na dwa rodzaje (Kojima, 1973, za: Krysiak-Uryszek, 2010):

- inwestycje substytuujące handel (wynikają one z kalkulacji ekonomicznej na szczeblu przedsiębiorstwa i skupiają się na wykorzystaniu przewagi oligopolistycznej lub monopolistycznej),
- inwestycje tworzące lub kierujące handlem (stawiają one na wykorzystanie swoich silnych atutów w kontekście zmian zachodzących w innych krajach np. poprzez zmniejszenie kosztów siły roboczej i pozyskanie kapitału).

Teoria Kojimy zakłada, że źródło BIZ przechodzi z krajów o wysokim koszcie siły roboczej do krajów, w których jest on niższy. W rezultacie następuje wyrównanie nakładów pracy i kosztów kapitału pomiędzy krajem udzielającym i goszczącym BIZ. Inny rodzaj BIZ zakłada, że inwestycja ma swój początek w kraju, który ma przewagę komparatywną w danej gałęzi gospodarki, a dociera do kraju, w którym ta sama gałąź jest słabo rozwinięta (Woźniak-Miszewska, 2012). Należy zwrócić uwagę, że teoria odnosi się tylko do relacji między krajami rozwiniętymi, a krajami rozwijającymi się gospodarczo.

Kolejną istotną teorią z punktu widzenia wyjaśnienia powiązania BIZ i rozwoju gospodarczego jest koncepcja kształtowania się pozycji inwestycyjnej na rynkach zagranicznych Dunninga (1974), w której wyjaśnia motywy podjętych inwestycji oraz czynniki determinujące wybór lokalizacji pod inwestycje. Autor koncepcji kładzie nacisk na powiązanie PKB z wielkością inwestycji netto na jednego mieszkańca¹. Po przeprowadzonych badaniach Dunning (1974) stwierdził korelację między poziomem rozwoju gospodarczego kraju macierzystego wyrażonego w PKB, wielkością rynku a strumieniem BIZ. W rezultacie można stwierdzić, że wraz ze wzrostem PKB rośnie liczba tworzonych BIZ.

Kolejna koncepcja makroekonomiczna wyjaśniająca przyczyny lokowania inwestycji zagranicznych to teoria obszarów walutowych. Decyzja o lokalizacji inwestycji

¹ J.H. Dunning za inwestycje netto uważa różnicę między inwestycjami zagranicznymi rezydentów danego kraju, a inwestycjami zagranicznymi nie-rezydentów na terenie tego samego kraju.

zależy od kursu waluty w danym kraju. Według autora teorii, R.Z. Alibera (1970), przedsiębiorstwa utrzymują aktywa w danej jednostce monetarnej. Inwestorzy obserwują zmiany w kursach walut i podejmują decyzje o lokalizacji inwestycji na podstawie analizy pozycji waluty inwestora oraz z reguły gorszej sytuacji walutowej kraju lokowania BIZ. Takie działania inwestorzy podejmują ze względu na korzyści, jakie płyną z różnic kursowych w różnych krajach. W rezultacie BIZ pochodzi z krajów o silnej walucie i zostaje ulokowane w państwach o słabej walucie. Trzeba jednak pamiętać, iż koncepcja skupia się na wyjaśnieniu przyczyn lokowania BIZ na podstawie kursów walutowych i stóp procentowych przy jednoczesnym pominięciu innych determinant.

Inna grupa teorii opisuje przyczyny powstania bezpośrednich inwestycji z punktu widzenia przedsiębiorstwa. Do ważnych teorii mikroekonomicznych zaliczamy: teorię luki technologicznej, teorię cyklu życia produktu i teorię internacjonalizacji wewnętrznej.

Badania nad wpływem życia produktów na działalność międzynarodową rozpoczął M. Posner (1961, za: Brodzicki, Śledziewska, 2016), który jako pierwszy zauważył zależność między postępem technologicznym a rozwojem handlu międzynarodowego. W ten sposób określono teorię luki technologicznej opartą na założeniu, że głównym motywem prowadzenia działalności międzynarodowej jest długi okres między momentem rozpoczęcia produkcji zaawansowanego technologicznie dobra w poszczególnych krajach. Eksport innowacyjnych produktów odbywa się w okresie równym różnicy między opóźnieniem popytu i opóźnieniem reakcji². W tym ujęciu decyzja o powołaniu BIZ wynika z przeszkód w handlu, takich jak cła, bariery eksportowe, protekcyjizm, utrudnienia w dostępie do rynków zagranicznych.

Rozwinięciem teorii luki technologicznej jest teoria cyklu życia produktu opracowana przez R. Vernona (1966, za: Kotler, 2016). Autor zauważył, że w grupie krajów wysoko rozwiniętych poziom technologii i wiedzy jest podobny i to właśnie te państwa są źródłem BIZ. Każda z inwestycji zagranicznych przechodzi przez cykl życia, który składa się z trzech etapów. Wstępny etap to tworzenie produktu innowacyjnego w kraju macierzystym, kolejny wiąże się ze standaryzacją produktu dojrzałego oraz ze wzrostem zainteresowania rynków zagranicznych, a ostatnim etapem określa się ujednoczenie produktu, połączone z odwróceniem strumienia handlu i eksportu (Woźniak-Miszewska, 2012, s. 32). Na tym etapie to imitator eksportuje produkt do kraju innowatora. Taka sytuacja wynika głównie z niższych kosztów produkcji w kraju imitatora.

Kolejną mikroekonomiczną teorią wyjaśniającą przyczyny tworzenia BIZ jest teoria internacjonalizacji wewnętrznej. Koncepcja ta zakłada, że głównym powodem

2 Według Posnera opóźnienie popytu jest równe odstępowi czasu między produkcją dobra w jednym kraju a powstaniem popytu na nie w innym kraju, natomiast za opóźnienie reakcji autor uważa odstęp czasu między utworzeniem zapotrzebowania na innowacyjne dobro a rozpoczęciem jego produkcji przez lokalnych przedsiębiorców.

zainicjowania BIZ jest zawodność rynku zewnętrznego oraz możliwość uniknięcia kosztów transakcyjnych. Międzynarodowe przedsiębiorstwa powołują inwestycje w formie BIZ, ponieważ chcą uniknąć niedoskonałości rynku. Wybierają prowadzenie transakcji po cenach zgodnych z globalną strategią, niższych od wartości obecnie występujących w gospodarce. Działania prowadzone między głównym zakładem a filiami pozwalają na dodatkowe obniżenie kosztów wewnętrznych (Gorynia, Jankowska, 2007). Teoria internacjonalizacji została zweryfikowana tylko na przykładzie międzynarodowych korporacji, sektor MŚP został pominięty.

Wszystkie wymienione teorie mikro- i makroekonomiczne nie wyjaśniają w pełni zjawiska BIZ, a odnoszą się jedynie do poszczególnych zagadnień związanych z napływem inwestycji. Podobny problem zauważył J. H. Dunning (1981, 1993), w wyniku czego zaproponował koncepcję scalającą dotychczasowy dorobek teoretyczny. Paradygmat OLI (*Ownership, Location, Internalization*) jest kompleksową teorią opisującą determinanty bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz działalność korporacji transnarodowych. Pierwsza wersja Paradygmatu OLI powstała w 1973 roku, jednak do dziś jest silnie modyfikowana i rozszerzana o nowe aspekty wynikające ze zmian w międzynarodowym życiu gospodarczym. Paradygmat OLI, nazywany również eklektyczną teorią produkcji międzynarodowej, podejmuje kwestie poruszane we wcześniej wymienionych teoriach; oprócz tego odpowiada na pytanie, jakie są główne motywy lokalizacji BIZ, i jakie firmy są zainteresowane rozwojem przez BIZ. J. H. Dunning (1981, 1993) w swoich rozważaniach zakłada, że przedsiębiorstwo podejmuje działalność za granicą tylko w momencie, gdy następuje dominacja przewagi własnościowej (przedsiębiorstwo posiada aktywa i zasoby do ekspansji zagranicznej), internacjonalizacji (jednostka jest gotowa do wyjścia poza rynki krajowe) oraz lokalizacji (jest dostępna lokalizacja, która umożliwi dostęp do niezagospodarowanych rynków).

Wpływ BIZ na gospodarkę Polski

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w zależności od wielkości oraz od struktury gospodarki mogą oddziaływać na różne zmienne makroekonomiczne. Kraje przyjmujące i wysyłające kapitał doświadczają zarówno pozytywnych, jak i negatywnych skutków z przyjmowania BIZ, jednak na potrzeby niniejszej publikacji autorka skupiła się wyłącznie na wpływie BIZ na gospodarkę importującą kapitał.

Od momentu transformacji ustrojowej po 1990 roku przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym odgrywają istotną rolę w procesach przebudowy i modernizacji krajowej gospodarki. W latach 1990–2000 przez spółki z kapitałem zagranicznym zostało sprywatyzowanych 199 przedsiębiorstw państwowych (Weresa, 2002). Bezpośrednim skutkiem napływu BIZ do Polski była restrukturyzacja wybranych polskich sektorów po

2004 roku, jednak pomimo upływu 27 lat polskiej transformacji nadal wskazana jest kontynuacja otwartej polityki wobec BIZ. Należy zwrócić uwagę, że prywatyzacja polskich przedsiębiorstw jest połączona ze zwiększeniem dochodów budżetowych. Podmioty w niej uczestniczące generują bezpośrednie wpływy do budżetu z dwóch źródeł – z tytułu zakupu akcji i udziałów oraz podatku CIT. Trzeba pamiętać, że proces restrukturyzacji polskich przedsiębiorstw miał również negatywne skutki. W latach 90. XX wieku wiele restrukturyzowanych spółek zostało wyprzedanych poniżej faktycznej wartości (Prusek, 2005). Głównym celem spółek z kapitałem zagranicznym nie była modernizacja polskiej gospodarki, ale sprzedaż własnych wyrobów i transfer zysków do kraju macierzystego. Bez wątpienia są to negatywne skutki napływu kapitału zagranicznego.

Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym charakteryzują się zwiększoną efektywnością ekonomiczną w porównaniu do jednostek z kapitałem krajowym (Czerwińska, 2001). Wyższa efektywność przekłada się na wydajność, jakość pracy i dynamikę produkcji. W skali makro zwiększone rozmiary inwestycji bezpośrednich przyczyniają się do znacznego oddziaływania na gospodarkę, wzrost poziomu produkcji, potencjał innowacyjny, handel zagraniczny, rynek pracy, a w konsekwencji na konkurencyjność.

Jedną ze znaczących ról BIZ w gospodarce jest uzupełnianie niedoborów kapitału, wynikających z niskiego poziomu oszczędności krajowych. Oznacza to, że inwestycje bezpośrednie umożliwiają wysoką dynamikę inwestycji w kraju przy niskim poziomie oszczędności³. Jest to dość istotne z punktu widzenia utrzymania wysokiego tempa rozwoju gospodarczego przy niedostatku oszczędności indywidualnych i przedsiębiorstw w Polsce, co nie stwarza obecnie warunków do wzrostu inwestycji przy aktualnym poziomie PKB (2,8% w 2016 r.).

Kapitał pochodzący z BIZ może przybrać formę dochodów wygenerowanych przez działalność prowadzoną w kraju goszczącym. Taki dochód może być reinwestowany w Polsce (pozytywny wpływ na gospodarkę) lub można go eksportować za granicę (negatywny skutek napływu BIZ). W przypadku Polski dochody z działalności zagranicznej charakteryzują się trendem rosnącym, natomiast zmiana ulega struktura pozycji wchodzących w skład dochodu (tabela 1). Największe wahania w strukturze dochodu mają dywidendy i reinwestowane zyski. Jeśli zysk nie jest reinwestowany, oznacza to, że został wysłany za granicę do innych jednostek. W badanym okresie reinwestycje

3 Oszczędności brutto to część dochodów do dyspozycji, która nie jest wykorzystana na konsumpcję. Polska charakteryzuje się niskim poziomem stopy oszczędności brutto zarówno dla gospodarstw domowych, jak i przedsiębiorstw. Jak podaje Główny Urząd Statystyczny (GUS, 2016), relacja oszczędności do PKB w Polsce w gospodarstwach domowych w 2014 r. wynosiła 1,8% PKB, natomiast przedsiębiorstw niefinansowych 16,4% PKB. Szacuje się, że aby wzrost gospodarczy był zachowany na obecnym poziomie, wskaźnik oszczędności w gospodarce musi oscylować w okolicach 25% PKB ogółem, natomiast w 2014 r. ogólna relacja oszczędności do PKB wynosiła 19,1%.

stanowiły od 25% do 45% wygenerowanych dochodów. Z punktu widzenia polskiej gospodarki ważne jest to, że w ostatnich latach (2014 r. i 2015 r.) reinwestycje zwiększyły się. Oznacza to, że decydenci zagraniczni pozytywnie patrzą na polską gospodarkę, klimat inwestycyjny oraz widzą perspektywę zwrotu zainwestowanych zysków w Polsce.

Tabela 1. Dochody z tytułu BIZ w Polsce w latach 2011–2015 (mln PLN)

	Lata	2011	2012	2013	2014	2015
Rodzaje dochodów	dywidendy	27 276	28 291	36 269	29 592	28 987
	reinvestycje*	21 572	18 254	14 732	25 940	30 379
	odsetki	5 256	6 258	7 235	8 596	8 087
Dochody		54 106	52 803	58 236	64 128	67 453

* Reinvestycje zysków jest to część zysków pozostająca po wypłaceniu dywidendy w podmiocie bezpośredniego inwestowania. Reinvestowane zyski są przeznaczone na rozwój tego podmiotu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Narodowy Bank Polski, 2015).

Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym charakteryzują się dużą skłonnością do handlu międzynarodowego – zarówno po stronie eksportu, jak i importu⁴. W polskiej gospodarce 57% handlu zagranicznego jest generowane przez przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym.

Szczególne znaczenie dla rozwoju gospodarki ma innowacyjność, która może być pobudzana przez transfer wiedzy i technologii. To właśnie dzięki niej kraje uzyskują trwałą przewagę konkurencyjną, zwiększają swoją wydajność pracy lub doskonałą produkty i usługi. BIZ są przykładem szybkiego transferu know-how oraz doświadczenia menedżerskiego z jednego kraju do drugiego. Nikt nie wątpi w to, że przedsiębiorcy zagraniczni są ważnym źródłem zaawansowanych technologii. Dzięki transferowi technologicznemu czy organizacyjnemu rośnie konkurencyjność i innowacyjność przedsiębiorstw na danym rynku, a wraz z nimi również wszystkich kooperantów. W przypadku polskiej gospodarki napływ BIZ jest związany ze wzrostem innowacyjności i produktywności wielu branż. Dodatkowo warto pamiętać, że przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym charakteryzują się większym rozmiarem działalności eksportowej niż przedsiębiorstwa krajowe, a obecność przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym buduje konkurencyjność również wśród krajowych jednostek gospodarczych.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne odgrywają istotną rolę na rynku pracy, w szczególności gdy są dokonywane w formie inwestycji *greenfield*. Według A. Weresy

⁴ Jak podaje Ministerstwo Rozwoju (Ministerstwo Rozwoju, 2016), w 2014 roku wartość importu firm z udziałem kapitału zagranicznego wyniosła 398,7 mld PLN (o ponad 5% więcej niż rok wcześniej) i stanowiła 56,6% wartości importu ogółem. Eksport przedsiębiorstw z kapitałem obcym w 2014 roku wyniósł 398,5 mld PLN, co było równoznaczne z udziałem w wysokości 57,5% w ogólnym obrocie eksportu w Polsce (wartość eksportu wygenerowanego przez polskie przedsiębiorstwa i podmioty z kapitałem zagranicznym wyniosła 693,5 mld PLN).

(2002) nowo powstałe miejsce pracy w ramach BIZ tworzy średnio cztery nowe miejsca pracy w gospodarce. Według Głównego Urzędu Statystycznego (GUS, 2016a) podmioty z kapitałem zagranicznym zatrudniały 1747,8 tys. osób w 2014 roku, natomiast w 2015 roku pracujących w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym było już 1818,5 tys. osób (wzrost zatrudnienia o 4%). Trzeba jednak pamiętać, że nie każde przejęcie przedsiębiorstwa łączy się z tworzeniem miejsc pracy. Dane statystyczne oraz badania empiryczne potwierdziły, że w latach 90. XX wieku systematycznie wzrastało zatrudnienie w przedsiębiorstwach z kapitałem zagranicznym, jednak dynamika tego zjawiska uległa zahamowaniu po 2002 roku (Weresa, 2002). Przy omawianiu kwestii modernizacji gospodarki po 1990 roku należy wspomnieć, że w historii restrukturyzacji polskich przedsiębiorstw były przypadki, gdy inwestor zagraniczny zakupił polską spółkę w celu jej likwidacji lub znacznego zmniejszenia zatrudnienia. Tak więc zakup przedsiębiorstw nie musi mieć pozytywnych implikacji.

Oprócz wyżej wymienionych skutków przyjmowania BIZ należy mieć na uwadze również negatywne zjawiska wynikające z dopływu zagranicznego kapitału. Jednym z następstw wynikających z ekspansji korporacji transnarodowych, prowadzących bezpośrednio inwestycje zagraniczne, jest współczesna kolonizacja charakteryzująca się dominacją technologiczną, przemysłową i ekonomiczną krajów rozwiniętych. Problemem jest również kwestia drenażu rynku krajowego w celu pozyskania technologii lub rozwiązań gotowych do zastosowania w innych zagranicznych oddziałach (Misala, 2001).

Do innych zagrożeń wynikających z napływu BIZ można zaliczyć ich niestabilny charakter. Decyzje o rozwoju BIZ podejmują kierujące się własną polityką i globalnym interesem korporacje transnarodowe, które w ramach konieczności (np. w trakcie kryzysu gospodarczego) zmniejszają nakłady inwestycyjne w danym kraju (np. redukcja zatrudnienia, zamknięcie oddziału). Takie działania mogą prowadzić do ograniczenia suwerenności działań makroekonomicznych lub do dominacji kapitału zagranicznego w niektórych branżach. Przykładem może być sektor bankowy w Polsce, który w większości jest w rękach kapitału zagranicznego (Ptaszyńska, 2015). Inne niebezpieczeństwo, płynące z agresywnej polityki korporacji międzynarodowych, to zakup podmiotów krajowych w celu przejęcia części rynku. Wynikiem fuzji i przejęć jest zastąpienie krajowych produktów przez produkty zagraniczne (Luc, 2000).

Podmioty z kapitałem zagranicznym unikają płacenia podatków w kraju goszczącym. Dzieje się to z powodu zakładania spółek specjalnego przeznaczenia, które mają za zadanie brać udział w transferach kapitałowych w ramach holdingu. Cechą szczególną takich podmiotów jest brak działalności operacyjnej i zatrudnienia (lub minimalne zatrudnienie – 1,2 osoby). W rozliczeniach międzynarodowych kapitał wysyłany między spółkami ma nazwę kapitału w tranzycie. Jest on trudny do uchwycenia w statystykach ze względu na to, że jest to wyłącznie zapis księgowy, często rejestrowany z opóźnieniem.

Zapisy te nie powodują rzeczywistych przepływów kapitału, ale umożliwiają wirtualne obniżenie stopy opodatkowania w Polsce.

Podsumowanie

Znajomość zagadnień teoretycznych jest niezbędna do obiektywnej oceny wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę. Podsumowując niniejsze rozważania teoretyczne na temat wpływu BIZ na gospodarkę kraju przyjmującego, należy stwierdzić, że skutki mogą przybrać zarówno charakter pozytywny, jak i negatywny. Do pozytywnych następstw importowania kapitału zagranicznego w postaci BIZ można zaliczyć uzyskanie przez gospodarkę brakującego kapitału do inwestycji, zwiększenie innowacyjności gospodarki i wzrost zatrudnienia. Zagrożenia wynikające z przyjmowania BIZ to nieefektywna restrukturyzacja polskich przedsiębiorstw, polegająca na ich wygaszaniu i związana z tym redukcja zatrudnienia, dominacja kapitału zagranicznego w niektórych branżach, drenaż technologiczny i eksport wygenerowanych zysków. Siła oddziaływania BIZ zależy od uwarunkowań ekonomicznych, politycznych, struktury gospodarki oraz sytuacji na międzynarodowych rynkach. Ważna jest również polityka państwa wysyłającego kapitał, a także cele korporacji transnarodowych.

Literatura

- Aliber, R.Z. (1970). *A theory of direct foreign investment*. Cambridge: MIT Press.
- Czerwińska, E. (2001). *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce*. Warszawa: Kancelaria Sejmu – KS Biuro Studiów i Ekspertyz.
- Dunning, J.H. (1974). *Economic Analysis of the Multinational Enterprise*. London: McMillan.
- Dunning, J.H. (1981). *International Production and the Multinational Enterprise*. London: Allen and Unwin.
- Dunning, J.H. (1993). *Multinational Enterprises and the Global Economy*. New York: Addison-Wesley Publishing Company.
- Gorynia, M., Jankowska, B. (2007). Teoria Internacjonalizacji. *Gospodarka Narodowa* 10, 21–24.
- Główny Urząd Statystyczny (2016a). *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2014 roku*. Warszawa: Zakład Wydawnictwa Statystycznego.
- Główny Urząd Statystyczny (2016b). *Rachunki narodowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych 2011–2014*. Warszawa: Zakład Wydawnictwa Statystycznego.
- Janasz, K. (2011). Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w modernizacji gospodarki kraju. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, 22, 36.
- Kojima, K. (1973). A Macroeconomic Approach to Foreign Direct Investment. *Hitotsubashi Journal of Economics*, 14 (1). 121–129.

- Krugman, P.R., Obstfeld, M., Melitz, M. (2007). *International Economics: Theory and Policy*. London: Pearson Higher Education.
- Krysiak-Uryszek, A. (2010). Aktywność zagranicznych inwestorów bezpośrednich z krajów Strefy Euro w gospodarce Polski. *Acta Universitatis Lodziensis Folia Oeconomica*, 238, 49.
- Luc, S. (2000). Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a przekształcenia strukturalne w przemyśle Polski. *Monografie i opracowania*, 475. Narodowy Bank Polski (2015). *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2015 roku*. Pobrane z: http://www.nbp.pl/publikacje/zib/zib_2015_n.pdf (13.06.2017).
- Ministerstwo Rozwoju (2016). *Raport: Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne w Polsce w 2014 roku*. Pobrane z: <https://danepubliczne.gov.pl/dataset/101a2f76-799d-4e4c-92a4-c84250e-bad42/resource/7bdf8343-3236-4508-a2ba-a166c68ef602/download/Bezposrednieinwestycjezagranicznepolscew2014roku.pdf> (13.06.2017).
- Misala, J. (2001). *Współczesne teorie wymiany międzynarodowej i zagranicznej polityki ekonomicznej*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa.
- Świerkocki, J. (2011). *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe.
- OECD (1996). *Benchmark Definition of Foreign Direct Investments*. Paris: OCED Publishing.
- Prusek, A. (2005). *Prywatyzacja polskiej gospodarki. Cele, programy i ocena jej rezultatów*. Kraków: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej.
- Ptaszyńska, B. (2015). Inwestycje zagraniczne czynnikiem wzrostu gospodarczego w Polsce. *Wiadomości Statystyczne*, 2, (645), 28.
- Weresa, A. (2002). Skutki inwestycji zagranicznych dla gospodarki kraju przyjmującego – doświadczenia Polski. *Zeszyty BRE Bank: Rola Inwestycji zagranicznych w gospodarce*, 62, 22.
- Woźniak-Miszewska, M. (2012). *Mezoeconomia transgraniczna przedsiębiorstw. Studium bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju regionów ekonomicznych*. Warszawa: Difin.

Abstrakt

Artykuł przywołuje różne definicje bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz wyszczególnia najtrafniejszą z nich ze względu na postawiony cel. W dalszej części autorka przytacza mikroekonomiczne i makroekonomiczne teorie handlu w celu zrozumienia przyczyn lokalizacji BIZ oraz ich skutków dla gospodarki przyjmującej inwestycje. W ostatniej części zostają wyszczególnione najważniejsze skutki dla gospodarki kraju przyjmującego BIZ.

Foreign Direct Investments in economic theories and its impact on economy in Poland

The article takes into consideration various definitions of foreign direct investments and highlight the most accurate in light of the article goal. In further part of article, Author cites microeconomics and macroeconomic theories in order to understand the reasons for FDI location and their consequences for the hosted economy. Most important consequences for the host country are specified in last part of article.